

OPINIA

națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDAȚIA „ROMÂNIA DE MĂINE”

CULTURA DEMOCRAȚIEI

Politică, educație și toleranță (II)

Prof.dr. AURELIAN BONDREA

Declarația de principii a UNESCO privind toleranța relevă că, în vederea asigurării armoniei internaționale, este o condiție de prim ordin ca indivizii, comunitățile și națiunile să accepte și să respecte caracterul multicultural al familiei umane, dat fiind că, fără toleranță, nu poate exista pace iar fără pace, nu pot exista nici dezvoltare, nici democrație. O experiență tragică din trecut și de azi arată că intoleranța poate lua forma marginalizării unor grupuri vulnerabile și a excluderii lor de la orice participare la viața socială și politică, ducând inevitabil la violențe și discriminări, cum se observă în diverse zone ale lumii, mai apropiate sau mai îndepărtate de țara noastră.

Un loc aparte ocupă în Declarația de principii privind toleranța relevarea dimensiunilor sociale ale acesteia, aspect asupra căruia s-au oprit analize anterioare.

Constatarea generală sau concluzia aproape unanim împărtășită potrivit căreia toleranța este mai necesară ca oricând își au izvorul în noile realități ale epocii, care trebuie să fie bine cunoscute, realist evaluate (nici supra, nici subapreciate), pentru a se acționa operativ, până nu este prea târziu, și, în același timp, eficient.

În primul rând, după cum relevă documentul, "trăim

într-o epocă marcată de mondializarea economiei și de o accelerare a mobilității, a comunicării, a integrării și interdependenței, a migrațiilor și deplasărilor de populații de mare amploare, a urbanizării și mutației formelor de organizare socială. Ținând seama că nu există nici o zonă din lume care să nu fie caracterizată prin diversitate, escaladarea intoleranței și a confruntărilor constituie o amenințare potențială pentru fiecare regiune. Nu este vorba de o amenințare limitată, ci de o amenințare la nivel planetar."

În al doilea rând, fiind necesare între indivizi, ca și în cadrul familiei și al comunității, "promovarea toleranței și însușirea deschiderii spirituale, a ascultării reciproce și a solidarității trebuie să se facă în școli și universități, prin intermediul educației neoficiale, în familie și la locul de muncă. Mijloacele de comunicare în masă sunt în măsură să joace un rol constructiv, favorizând dialogul și dezbateră liberă și deschisă, difuzând valorile toleranței și punând accentul pe riscurile pe care le prezintă indiferența față de expansiunea ideologiilor și grupurilor intolerante."

În al treilea rând, așa cum se afirmă în Declarația UNESCO privind rasa și prejudecățile

rasiale, trebuie luate măsuri pentru a se asigura "egalitatea în demnitate și drepturi a indivizilor și grupurilor umane peste tot unde aceasta este necesar. În acest sens, trebuie să se acorde o atenție deosebită grupurilor vulnerabile din punct de vedere social sau defavorizate din punct de vedere economic pentru a li se asigura protecția legilor și prevederilor în vigoare, îndeosebi în materie de locuință, loc de muncă și sănătate, a se respecta autenticitatea culturii și valorilor lor și a facilita, îndeosebi prin intermediul educației, promovarea și integrarea lor socială și profesională."

(Continuare în pag. 7)

Pledoarie pentru informarea corectă a tinerilor

Acad. ȘTEFAN MILCU

Sunt surprinzătoare astăzi agresiunea diverselor forme ale sexualității în publicații de tot felul și afișarea ei nerușinată sub diferite forme. Nu este decât un pas spre sexualitatea necontrolată, spre prostituție cu riscurile ei și cu pierderea caracteristică a fidelității. Amenințarea cu infecții, cu virusul HIV, care implică potențial apariția diferitelor boli în fața cărora corpul uman rămâne fără apărare, nu a influențat într-o măsură corespunzătoare această situație.

Nu mai puțin surprinzătoare este indiferența față de încercările diferitelor forme, din ceea ce s-a numit educația sexuală, de a modifica aceste comportamente. O experiență personală în aceste probleme mă îndreptățește să consider că așa-zisa educație sexuală, care începe în diverse monografii cu anatomia organelor genitale, este o cale greșită. Într-un film de acum două decenii am arătat cum trebuie să inițiem tinerii și adulții, ce ignoră această funcție normală a organelor, prin informarea lor cu o dominantă în contextul biologiei, în care sexualitatea asigură continuitatea oricărei forme de viață, și cu evitarea "discursurilor" moralizatoare.

De altfel, termenul de educație tratat astfel, în prima formă citată, ar putea explica rezistența educatorilor și a părinților în abordarea educației sexuale. Totuși, este tot atât de criticabilă ignorarea pulsionilor sexuale, care încep uneori furtunos la pubertate și generează aberații, inclusiv prin lipsa educației sexuale; informarea sexuală este transferată, datorită acestei lipse de educație, la nivelul străzii și al diverselor grupuri de tineri vicioși.

În concluzie, se poate spune că informarea sexuală rămâne deficitară astăzi. Pentru că problema este frecvent pusă, fără a i se prezenta modul optim de rezolvare.

Acad.
N.N. CONSTANTINESCU
*Lecțiile tranziției în
România*
(Probleme economice)

pag. 2-3

Autodeterminarea - drept exclusiv al națiunii

Prof. dr. CONSTANTIN VLAD

Mulți analiști sesizează un adevărat paradox al timpurilor noastre: pe de o parte, are loc mondializarea economiei, comunicațiilor, științei, tehnologiei, însoțită de integrarea unor întinse zone ale globului, și, pe de altă parte, se manifestă tendința spre fărâmișare politică, mai precis politico-statală. La o privire atentă se poate însă observa că un paradox asemănător se constată și în domeniul politicului, în sensul că tendința spre segmentare, spre fărâmișare își face drum în condițiile creșterii interdependențelor dintre state, cu elementele substanțiale noi pe care diferitele forme de integrare le aduc în aceste interdependențe. Un atare paradox este, fără îndoială, un efect neașteptat al depășirii bipolarismului în lume și încetării "războiului rece."

Mirarea privind acest paradox conduce la două observații. Mai întâi, tendința spre fragmentare politico-statală este, mai ales, un fel de apanaj amar și dureros al părții subdezvoltate sau în curs de dezvoltare a lumii, precum și al zonei țărilor din

centrul și estul Europei, lumea dezvoltată evitând, cel puțin până în prezent, realizarea unei astfel de tendințe, deși mișcări separatiste se întâlnesc și în spațiul ei - vezi, de pildă, Belgia, Canada, Spania, Italia.

În al doilea rând, se impune observația că tendința spre fărâmișare politică este generată de declanșarea, după depășirea confruntării Est-Vest, a unui val de naționalism - pe care unii autori îl numesc naționalism etnic - violent, agresiv, distructiv. Și trebuie subliniat că astfel de manifestări de naționalism au fost și sunt, într-o serie de cazuri, stimulate artificial și încurajate de către forțe interesate, din motive diverse, să folosească imensul lor potențial destabilizator în procesul de renaștere a raporturilor de forțe ce se desfășoară în ultimii ani în Europa și în lume.

Într-adevăr, după încetarea "războiului rece", alături de acțiuni de emancipare națională justificate istoricește - cum au fost cele care, în final, au dus la dispariția fostei URSS - au căpătat câmp de manifestare

forțe care urmăreau și urmăresc revizuirea în Europa Centrală și de Sud-est a unor realități politico-statale apărute prin sistemul tratatelor de la Versailles, reînnoit în bună măsură prin înțelegerile de pace încheiate după cel de-al doilea război mondial.

O astfel de tendință spre fărâmișare politică readuce în discuție vechea problemă a raporturilor dintre națiune și putere, dintre minoritatea națională și stat. În esență, după cum se știe, teoriile și practica internațională statuează dreptul națiunilor la autodeterminare, adică dreptul națiunii de a-și constitui un stat propriu, pe teritoriul pe care ea există ca o comunitate umană specifică și inconfundabilă. În lumina acestei considerații, este de subliniat că promotorii noului val de naționalism urmăresc să transfere dreptul la autodeterminare de la națiune la minoritatea națională.

(Continuare în pag. 4)

FACULTATEA
de Limbi
și LITERATURI
STRĂINE
A UNIVERSITĂȚII
„SPIRU
HARET”

pag. 4

Argumente ale calității la Universitatea "Spiru Haret"

FACULTATEA DE LIMBI ȘI LITERATURI STRĂINE

Convorbire cu
prof.dr.
ANGELA ION,
decanul
Facultății

Nu este departe timpul când, într-o facultate sau într-un institut de limbi și literaturi străine, disciplinele universitare erau predate aproape fără nici o relație între ele, ca direcții izolate, incongruente, supuse uneori chiar unei concurențe absurde. Așa se face că învățământul cu acest caracter favoriza însușirea idiomului respectiv ca mijloc restrâns de comunicare și mult mai puțin ca un orizont cultural de cunoaștere. Din această cauză îndeosebi, raporturile complexe dintre diferitele idiomuri și culturi erau percepute cel mai adesea ca simple influențe, exercitate asemenea unor factori de presiune, al căror sens, cercetători interesați în stabilirea de conjuncturale ierarhii culturale îl percepeau după criterii extralingvistice și, în cele din urmă, anticulturale. Este perioada de tristă amintire când până și vechi cuvinte și motive culturale românești de largă circulație erau cotate drept influențe străine numai pentru că ele, reușind să pătrundă adânc în unele limbi și culturi din vecinătatea noastră, erau resimțite acolo ca... autohtone. Toată această optică de falsă filiație a alimentat excesul de surse prin care, în cercetarea literaturilor mai cu seamă, expresiei celei mai spontane și mai pline de miez a gândirii trebuia neapărat să i se găsească, oricât de departe, izvorul care a inspirat-o.

Și nu este prezumțioasă observația că pe când învățământul filologic tradițional încă se mai luptă cu această grea moștenire, comparatismul - ca metodă superioară de studiu al analogiilor și paralelismelor, pentru care disponibilitatea de receptare și deschidere spre toate orizonturile culturii lasă mult în urmă influența presantă și unilaterală, - s-a emancipat definitiv în cuprinsul singurei facultăți de limbi și literaturi străine, cea a Universității "Spiru Haret". Interviu de față o confirmă.

I. - Stimată doamnă prof. univ. dr. ANGELA ION, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității "Spiru Haret" reprezintă singura facultate cu acest profil din țară, iar afluența studenților crește de la un an la altul și este de cea mai bună calitate. Cum îi explicați evoluția?

R. - Prin faptul că înființarea unei asemenea facultăți reprezintă o întreprindere foarte dificilă. Încercări au mai fost în unele centre universitare, dar fără succes. Noi am depus eforturi imense și reușita se datorează mai întâi faptului că am asigurat un corp profesoral de înaltă valoare, în toate compartimentele limbilor și civilizațiilor în care specializăm studenții. Gândiți-vă numai la faptul că avem trei catedre de limbi străine - Franceză, Engleză

- Germană, Spaniolă-Italiană - toate asigurate cu un personal universitar calificat, de la profesori la asistenți. Pe lângă aceste limbi, am mai predat Araba și Japoneza, și lista rămâne deschisă, în raport de solicitările studenților. În întâmpinarea cărora venim de fiecare dată cu o exigență într-adevăr universitară. Așa se și explică aflulxul candidaților, numeric, dar și calitativ.

I. - Concret, care sunt sfera de cuprindere a facultății și domeniile de pregătire a studenților dumneavoastră?

R. - În facultate sunt înscriși aproape 2000 de studenți, dintre care peste 80 la sută frecventează cursurile de zi, iar pregătirea lor urmează sistemul dublei specializări. Așadar, sunt pregătiți în două limbi și literaturi străine, cu pondere egală, adică având același cuantum

de ore. Specializările din acest an sunt: Engleză-Franceză, Engleză-Germană, Engleză-Spaniolă, Engleză-Italiană, Franceză-Engleză, Franceză-Italiană, Franceză-Spaniolă. Anul acesta avem studenți în anul al IV-lea la profilul de Engleză-Japoneză și am avut absolvenți de Arabă. În funcție de opțiunile exprimate de tineri la concursul de admitere din fiecare an, ne gândim ca Araba și Japoneza să fie introduse cel puțin o dată la patru ani, scop în care va sosi la facultatea noastră un lector de specialitate din Japonia.

I. - S-a observat cu mai multe prilejuri că această dublă specializare, asigurată studenților dv., nu diminuează cu nimic calitatea pregătirii lor; dimpotrivă, tocmai această specializare în două limbi străine le sporește apetitul pentru cunoașterea lor aprofundată. Cum reușiți această performanță, rar întâlnită chiar și la facultăți cu tradiție?

R. - De fapt, noi le asigurăm studenților două calificări în ambele limbi: îi pregătim ca profesori și ca traducători. Practic, este vorba de însușirea temeinică a două limbi străine și, pe această bază, de dobândirea a două meserii pentru fiecare limbă în parte: de profesor și de traducător. Este, într-adevăr, o performanță care nu se întâlnește frecvent. Iar noi am ajuns aici printr-o muncă tenace, dar și riguros sistematizată. Din partea studenților, dar și a profesorilor. Este o exigență întemeiată pe autoexigență, cu o evoluție în trepte, dintre care nici una nu îngăduie să fie suprimată, ori măcar știrbită. Facultatea noastră este de fapt o comunitate a studenților și profesorilor, obiectivele noastre sunt aceleași, deși comportă o multitudine de căi specifice, spre a fi împlinite exemplar.

I. - Practic, cum lucrați cu studenții și, în genere, cum veniți în întâmpinarea aspirațiilor lor? Formulez această întrebare și pentru faptul că dialogul profesor-student din învățământul superior românesc a înregistrat în anii din urmă o oarecare deteriorare, poate chiar o anumit formalism, incapabil să mai stimuleze elanurile și certitudinile viitorului specialist de înaltă tinută.

R. - Ne solidarizează mai întâi un devotament, vizibil în faptul că ceea ce facem, facem temeinic, de calitate. Am elaborat mai multe cursuri universitare care acum se află sub tipar. Avem selecționate culegeri de texte bine adaptate cursurilor practice. La începutul fiecărui seminar, fiecare student primește setul de texte multiplicat

la tipografie sau la xerox. Le primește pe gratis, bineînțeles. Am completat bine biblioteca (aproape două milioane lei au fost cheltuiți numai în acest an pe cărți în limbi străine). Avem importante donații de carte, una de la o fundație germană, alta de la una japoneză. Suntem în tratative pentru a achiziționa un laborator fonetic care, în curând, va fi instalat aici, la Universitatea "Spiru Haret". Înseși planurile și programele noastre universitare sunt astfel concepute încât să vină integral în sprijinul pregătirii de calitate a studenților: în primii doi ani punem accent pe însușirea temeinică a limbii și ulterior pe direcțiile de specializare, iar printr-o asemenea corelație reușim să preîntâmpinăm "răul" de care se plâng studenții facultăților publice: invazia teoriei le erodează uneori capacitatea de utilizare a limbajului uzual. Am reușit astfel un echilibru dinamic între teorie și practică, astfel încât studenții noștri să fie buni teoreticieni și buni practicieni ai limbilor însușite, să fie, de asemenea, buni cunoscători ai culturii și civilizației cărora se circumscriu limbile respective. Și vă rog să rețineți că, începând din anul al II-lea, studenții noștri optează și pentru studiul facultativ, dar temeinic, al celei de-a treia limbi. Cele mai solicitate aici sunt Italiana, Spaniola și Engleza.

I. - Am mai observat o particularitate în activitatea facultății pe care o conduceți: deși frecvența nu este obligatorie, prezența studenților înregistrează cote net superioare cursurilor din învățământul public; credeți că taxele sporesc interesul studenților pentru buna lor pregătire?

R. - Într-un domeniu atât de complex, ca cel al activității universitare, nici o taxă n-ar reuși să sporească interesul studentului, dacă respectivele cursuri și seminarii ar fi anoste, inefficiente. Pe câtă vreme tocmai calitatea acestor forme de pregătire este ceea ce poate atrage studenții. Or, noi

tocmai pe o asemenea calitate mi-zăm. Așa se explică prezența masivă a studenților nu numai la seminarii, ci și la cursurile de Lingvistică generală, Teoria literaturii, Filosofie, Estetică, Literatură română, Literatură comparată, ca să nu mai amintesc cursurile de limba, cultura și civilizația în care se specializează studenții. Și cred că noi mai avem un atu: preocuparea pentru a promova o generație de cadre didactice tinere. Recent chiar am scos la concurs 6 posturi de asistenți, pentru angajarea unor tineri bine pregătiți.

I. - Cum se face că astăzi, când activitatea studenților de instruire practică și de cercetare științifică întâmpină mari dificultăți în învățământul politehnic, dar și universitar, aici, la "Spiru Haret", înregistrați succese în ambele direcții?

R. - Fundația "România de Măine", careia îi aparține Universitatea "Spiru Haret", desfășoară o susținută activitate științifică și culturală, la care participă inclusiv cadre didactice din învățământul liceal. Pe această bază am reușit ca studenții noștri să desfășoare, în cele mai bune licee din București, practica psihopedagogică. Și tot astfel se explică atragerea studenților în activitatea de cercetare științifică. Este suficient să amintesc faptul că Enciclopedia performanțelor românești din sec. XX, sinteză monumentală, prevăzută să apară în peste 20 de volume, sub egida Fundației "România de Măine", va include și munca de cercetare a celor mai buni dintre studenții noștri, îndeosebi la elaborarea fasciculei despre dialogul între cultura română și cultura universală. Este un singur exemplu. Vor urma altele și mereu altele, într-o ascensiune valorică neîntrepută.

- Vă urăm succese pe măsura acestor nobile aspirații!

MIHAI IORDĂNESCU

Autodeterminarea - drept exclusiv al națiunii

(Continuare din pag. 1)

Tocmai pe o astfel de poziție se situează, în România, unii lideri ai UDMR, care afirmă direct că dacă poporul român s-a bucurat de dreptul la autodeterminare, el nu poate astăzi să nege același drept minorității maghiare. Altfel, aceleași poziții sunt exprimate în forma pretenției ca minoritatea maghiară să fie recunoscută ca o "comunitate partener" în stat. Și este de subliniat că același sens îl are faimoasa idee a "drepturilor colective" pentru minoritățile naționale, întrucât ea urmărește să justifice autonomia teritorială pe criterii etnice prin cerința respectării drepturilor omului.

Asemenea susțineri contravin conținutului și semnificației precise ale conceptului de drept la autodeterminare, așa cum l-a consacrat istoria, de pildă, în forma principiului naționalităților înscris între cele 14 puncte wilsoniene, care au guvernat hotărârile de pace de după primul război mondial. Acceptarea ideii dreptului la autodeterminare al minorităților naționale ar însemna deschiderea unei adevărate Cutii a Pandorei în Europa și pe plan global, pentru că zeci și zeci de minorități s-ar socoti îndreptățite să-și creeze "propria statalitate", adică ar încuraja tendințele separatiste, ar stimula tensiunile și conflictele interetnice, ar avea semni-

ficația unui îndemn la destrămarea, prin forță ori sub amenințarea forței, a unor state multinaționale viabile și chiar a unor state naționale unitare. Nu e greu de realizat că așa-numita recunoaștere a dreptului la autodeterminare pentru minoritățile naționale ar submina bazele oricărei stabilități internaționale, ale oricărui sistem imaginabil de securitate pe continentul european, și nu numai pentru că, așa cum sublinia un savant de autoritatea lui Ronald Horowitz, "prea multă etnicitate generează conflicte".

Întrucât cred în rațiunea oamenilor politici și a oamenilor, în general, nu cred în fatalitatea paradoxului cu a cărui enunțare am început însemnările de față, cu atât mai puțin în fatalitatea prezentării lui. Călea care se deschide în condițiile noilor realități geo-politice europene și mondiale este calea alinierii politicii la mondializarea economicului, calea afirmării națiunilor și a statelor naționale într-o relație organică tot mai strânsă cu integrarea regională, calea păstrării identității minorităților naționale și afirmării acestora în societățile în care ele conviețuiesc în condițiile unei democrații autentice, benefice tuturor, în sfârșit, calea transformării minorităților naționale în punți de legătură și factori de cooperare între state și popoare, și nu în surse de discordie și confruntare.

EDUCAȚIA

Supliment al revistei "Opinia națională". Apare sub îngrijirea Asociației Generale a Învățătorilor și Educatoarelor din România

6

Familia și educația civică

Prof. dr. NICOLAE ION OLARU

Educația nu poate lipsi din dinamica societății. Căutările de modernizare, perfecționare și reformare educativă, antrenează specialiști din domenii ale pedagogiei, psihologiei, sociologiei etc., precum și eforturile mass media, radio și t.v., toate structurile fundamentale ale societății românești.

Realitatea negativă din educație ni se dezvăluie prin multitudinea faptelor și fenomenelor sociale la care asistăm, prin influențele nocive ce penetrează medii diferite producând comportamente diferite precum: consum de droguri, prostituție, criminalitate organizată, omoruri, violențe, atrageri în diferite secte.

În perioada de tranziție, se continuă unele achiziții normative individuale, de grup, care iau amploare și datorită așa-zisei democrații de permisivitate și necombateri legale. Asistăm la destructurarea unor relații sociale care țineau, ca origine, de regimul totalitar. Dezinhibarea parcurge etape care sunt mai puțin clare pentru tranziție. Încă nu sunt identificate principalele direcții de acțiune și se constată în unele domenii un mers lent, de mică amploare. Obiceiurile, mentalitățile de comportament, atitudinile se află într-o stare de neconcordanță cu evoluția economică și industrială, cu cea din agricultură, comerț și finanțe.

Iar schimbările de mare amplitudine, cu ritmuri intense, se produc fără a fi percepute suficient.

Sub imperatiile tranziției, au loc și mutațiile în planul vieții spirituale, în cultură, în modelele comportamentale, în atitudini și mentalități.

Prin fenomenul tranziției s-a produs o **provocare socială**, pentru a găsi căile viitorului și întăririi statului de drept. Suntem, de aceea, interesați în a

detecta **ce modificări și schimbări** s-au petrecut sau se petrec în structura colectivităților, în atitudinile indivizilor, în a stabili care sunt **trecurile** de la anumite stări și comportamente, ce caracteristici au, dacă se înscriu în tendințele evolutive spre noi forme de echilibru social.

Caracterul complex al structurilor de ordin economic, din cadrul relațiilor de proprietate și din sfera vieții cultural-spirituale, de învățământ, educație, presupun strategii adecvate, întrucât s-au produs schimbări în scara de valori, în sistemul normelor și valorilor fundamentale caracteristice societății noastre.

Întrucât ne interesează procesul educației civice, al cărui subiect este copilul, proces amplu, de adaptare - acomodare - asimilare și antrenare a deprinderilor, cât și modelarea și ajustarea comportamentelor, este necesar să identificăm **parteneri** pentru școală, cu eficiență și cu răspundere socială.

Viața dintotdeauna ne confirmă că doi parteneri cu interese convergente au fost și sunt **familia și școala**.

Familia nu și-a modificat în perioada de tranziție rolul său de factor de bază al educației. Pestalozzi susținea că "primele influențe educative, care sunt în mare parte decisive pentru evoluția individului, vin de la părinți". Motivele care l-au determinat pe marele pedagog să dea o foarte mare importanță educației familiale, s-au referit în primul rând, la faptul că fondul psihic, necesar evoluției individului, iubirea și credința, nu rezultă din principii raționale, ci din exercitarea iubirii și credinței. "Credința și iubirea, spunea Pestalozzi, nu se cultivă prin vorbe spuse despre înalte și sfinte fundamentale ale vieții noastre interioare, ci prin faptul

viețuirii în iubire și în credință". Copilăria, fiind o vârstă permisivă, flexibilă, ajută familia în clădirea adevăratei educații.

Educația în familie creează **condițiile de echilibru** al forțelor: gândirea, afectivitatea, îndemânarea, la care copilul adaugă sentimentul.

Transformările produse în societate au amplificat greutatea economice ale familiei, fapt care atrage după sine o **diminuare a capacității datoriei**; a apărut dezinteresul față de caracterul dăunător al tentațiilor și diferitelor influențe, unele din import, inerente tranziției. Într-o asemenea stare, sistemului de educație îi revine rolul de a readuce familia la statutul său de bază: **datoria naturală a creșterii și educării copiilor**.

Protecția familiei trebuie să constituie, de aceea, cea mai sfântă îndatorire a societății. În perioada tranziției, măsurile economice și familia trebuie să aibă o evoluție pozitivă, în sensul unei protecții eficiente.

Familia și școala, prin activități concertate, pot să prevină agresarea sub diferite forme a copiilor.

Insistăm în a afirma că familia este continuatoarea susținerii valorilor tradiționale în educație, iar valoarea sa ca factor educațional poate fi potențată numai printr-o interconectare a intereselor ei cu cele ale învățătorului. Dascălul este acela care are datoria de a cunoaște "zestrea" atitudinală, ce i-a dăruit-o familia; el este continuatorul funcției familiei, care întărește temelii unui edificiu de înaltă înălțare sufletească.

Menținerea relațiilor în primii ani de școală va descoperi forme eficiente de educație cu bătaie lungă. Conclucrarea (odată statuată) oferă copilului modelul de viitori părinți, cetățeni și filiași.

Educația civică, fiind un proces complex, rațional, funcțional și afectiv, tranzitează reforma educațională, ce are în vedere și modele care în seama de experiența europeană sau a altor școli din lume. Complexitatea socială face ca educația școlară să nu poată oferi încă tinerilor cunoștințe definitive specializate sau deprinderi pentru diferite tipuri de muncă.

Se constată că tranziția a

stimulat interesul familiei și al adolescenților pentru o instrucție superioară.

Accastă înaltă aspirație a stârnit controverse și unele măsuri de îngrădire pentru învățământul particular, în ciuda eforturilor materiale ce și le impune familia.

Setea de instruire este o expresie a sensibilizării personalității tânărului de către școală, cât și a modificărilor din societate (economia de piață, privatizare etc.).

Tinerii doresc să nu schimbe băncile școlii; instrucția le dă speranța unei situații materiale mai bune. Nu le trebuie estompată dorința de educație, întrucât societatea, în evoluție, are nevoie de o superioară înțelegere a integrării în structurile europene. Tinerii vor fi mult mai acceptați ca parteneri de drum pentru dezvoltarea civilizației umane. Familia, pe măsură ce se întărește din punct de vedere material, poate să devină principala sursă de sprijinire a dotării laboratoarelor, sălilor de curs, a construirii unor edificii care nu pot fi cuprinse în bugetul de stat.

Se poate curma astfel, prin atragerea familiei, tendința unora de a transforma setea de învățură a tinerilor în sete de înavuțire, făcând comerț cu aspirațiile unor adolescenți. De aceea, consider că opreliștile ce și-au făcut prezența în tranziție pot să frâneze realizarea idealului național întemeiat pe tradițiile umaniste, pe valorile democrației și pe aspirațiile societății românești, pot încetini dezvoltarea liberă a unor personalități și formarea autonomă și creativă.

Dincolo de toate acestea, tranziția nu poate fi considerată ca o frână a demersurilor educaționale și ca o deteriorare a finalităților școlii românești.

Nevoia de educație națională la copii

Dr. MARIA COBIANU-BĂCANU,
Institutul de Sociologie al Academiei Române

Fiecare societate constituită la nivelul de națiune-stat își făurește propriul ei ideal național, propria ei cultură națională care răspunde exigențelor dezvoltării interne și relațiilor ei cu lumea externă la care se raportează și cu care intră în competiție. Socialismul, "analizat la rece", fără patimă și prejudecăți ideologice, a oferit un ideal național, a făurit o cultură națională, deși pe plan economic a eșuat. De ce a eșuat? Nu este obiectivul materialului de față, dar prăbușirea economică, dublată de o hiperideologizare a vieții sociale, a dus la prăbușirea întregu-

lui sistem de valori pe care s-a bazat societatea.

Ceea ce se poate constata și la nivelul bunului simț, fără o studiere temeinică, sistematică a diferitelor compartimente ale existenței umane - muncă, viață socială, politică, familie, timp liber, așa cum am realizat-o noi prin cercetări sociologice, este că evenimentele din decembrie 1989 au produs un haos greu de depășit, chiar după 6 ani, nu numai pe plan economic, social, dar și mai ales în zona mentalităților, a convingerilor și sentimentelor, a valorilor și idealurilor.

În condițiile unei relative omogenizări sociale, mult blamate și anatimizate, imediat după evenimentele din decembrie 1989, și reconsiderate din temelii acum, după 6 ani, când dezecchilibrele și polarizarea socială în mult prea avuți și mult prea săraci tind să afecteze ființa biologică a poporului român, tinerii aveau, totuși, un ideal, chiar dacă în acel decembrie tot ei l-au negat primii, provocând prăbușirea dictaturii. Idealul lor era, fără îndoială, legat de realizarea profesională prin școală, exercitarea unei meserii, profesii, întemeierea unui cămin, a unei familii, nevoia de libertate, de mișcare, de racordare la lume. Dacă primele aspirații de ordin social, profesional au fost satisfăcute în bună măsură în vechiul regim, dezideratele politice au fost strangulate până la anulare, ceea ce a și adus la sloganul scris pe ziduri: "De Crăciun, ne-am

(Continuare în pag. 6)

Politică, educație și toleranță

(Continuare din pag. 1)

În al patrulea rând, date fiind consecințele toleranței sau intoleranței este necesar "să se elaboreze studii științifice adecvate și să se înființeze rețele pentru a pune de acord răspunsul comunității internaționale la această sfidare planetară, inclusiv printr-o analiză - după metodele științelor sociale - a cauzelor profunde ale acestor fenomene și a măsurilor eficiente ce trebuie luate pentru a le contracara și prin cercetare și observare, cu scopul de a sprijini deciziile statelor membre în materie de politici generale, precum și acțiunea lor normativă".

După cum am mai subliniat, nu întâmplător, abordarea atitudinii specific umane numită toleranță aduce imediat în atenție dimensiunile și conținutul unui alt fenomen, eminentamente uman și umanizator, dacă se poate spune așa, **educația**. Pe bună dreptate se consideră că "educația este mijlocul cel mai eficient de prevenire a intoleranței. În acest sens, prima etapă constă în a-i învăța pe indivizi care sunt drepturile și libertățile lor pentru a asigura respectarea acestora și, totodată, în a promova dorința de a proteja drepturile și libertățile celorlalți".

Iată de ce nu începe îndoială că educația în spiritul toleranței trebuie să fie considerată un imperativ prioritar, fiind de o însemnătate esențială "să se promoveze metode sistematice și raționale de deprindere a toleranței, axate pe sursele culturale, sociale, economice, politice și religioase ale intoleranței, care constituie cauzele profunde ale violenței și excluderii". De aceea, politicile și programele de educație au menirea să contribuie la dezvoltarea înțelegerii, solidarității și toleranței între indivizi, ca și între grupurile etnice, sociale, culturale, religioase și lingvistice, pe de o parte, și națiuni, pe de altă parte. Este o cerință elementară ca educația în spiritul toleranței să aibă drept obiectiv contracararea influențelor care duc la teama de celălalt și la excluderea celui alt,

unul din obiectivele centrale ale educației fiind acela de a-i ajuta pe tineri să-și dezvolte capacitatea de a-și exprima judecăți autonome, de a fi capabili de reflecții critice și a gândi în termeni etici, acționând în concordanță cu valorile moralei.

Toate acestea îndeamnă, obligă chiar, instituțiile și organismele guvernamentale sau neguvernamentale de învățământ, știință și cultură să sprijine și să pună în practică programe de cercetare în domeniul științelor sociale și de educare în spiritul toleranței, al drepturilor omului. În consecință, este necesar să se acorde o atenție deosebită ameliorării pregătirii educatorilor, a programelor de învățământ, a conținutului manualelor și cursurilor și altor tipuri de materiale pedagogice, inclusiv noile tehnologii educative, în scopul formării unor cetățeni solidari și responsabili, deschiși față de celelalte culturi, capabili să aprecieze valoarea libertății, să respecte demnitatea ființelor umane și deosebirile dintre ele și să prevină conflictele sau să le soluționeze prin mijloace nonviolente.

Educarea și formarea oamenilor în spiritul toleranței sunt posibile și realizabile în contextul unei vieți democratice. "Or, democrația este un echilibru extrem de fragil, care trebuie protejat, întreținut și dezvoltat dacă vrem ca el să nu devină slab. Probabil că aici se află miezul problemei (s.n.-A.B.). Nu este suficient să se înființeze instituții democratice și să fie instaurată o vagă stare de toleranță. Trebuie să se treacă de la toleranța pasivă la solidaritatea activă și să se permită fiecăruia să participe la ceea ce noi numim o societate într-adevăr democratică."¹⁾

Într-un asemenea context, prezintă interes efortul contemporan de a se defini sau redefini toleranța, problemă asupra căreia se va opri articolul următor.

1) **Seminarul Internațional asupra toleranței, București, 23-26 mai, 1995.**

Discursul secretarului general adjunct al Consiliului Europei, dl Peter Leuprecht, Institutul Român pentru Drepturile Omului, p. 28.

PUNCTE DE VEDERE SOCIETATEA INFORMAȚIONALĂ

Ce ni se pregătește?

Prof.univ.dr. PETRU PÂNZARU

Ni se pregătește o "societate informațională" în care - via satelit și cablu - programele de televiziune receptate de milioane de orășeni și chiar săteni, transmit mesaje și opțiuni ideologice, sisteme de valori (și pseudovalori), modele de gândire, simțire și stil de viață FĂRĂ NICI O LEGĂTURĂ CU SPIRITUALITATEA ROMÂNEASCĂ. Adăugând la aceasta reculul lecturii **cărților fundamentale**, care au format succesiv generații de români, slăbiciunile instructiv-educative ale școlii românești de azi, atracția ce o reprezintă divertismentul oferit de benzile magnetice și videocasete, ne dăm seama că "matricea stilistică" românească se va afla la grea cumpănă, se va evapora în ritm de rock. Literatura "de consum" care a invadat piața noastră "culturală", din aceleași motive pecuniare ce călăuzesc pe matadorii televiziunilor comerciale, concurează neloial literatura românească și universală **de calitate**, singura capabilă să formeze personalitatea umană creatoare și etică, sensibilă la frumos și adevăr.

Presa scrisă ne remorchează și ea voios la ceea ce are trecere în lumea occidentală: viața particulară a VIP-urilor, staturilor de cinema și muzica modernă, senzaționalul, senzorialul, cultul violenței, crimei, al sexului etalat pe coperti color, al alcoolismului și drogomaniei. Mai poate trăi românul fără a fi "informat" despre ce a făcut și face Lady Di, despre aventurile amoroase ale vedetelor de cinema și muzică rock, fără reviste gen "Infractorul", "Infractura", "Academia (!) infractorilor", "Revista fenomenelor paranormale" etc. etc. care tăbăcesc toate, prin texte și imagini, sensibilitatea, raționalitatea, sficiunea, umanitatea oamenilor ce vin în contact cu aceste produse antiintelectuale, amoroase, antiestetice, anti-umane.

Publicațiile care (mai) cultivă intelectul, sensibilitatea, rațiunea, normalitatea, echilibrul, discreția și bunul simț sunt

împinse în conul de umbră al dezinteresului public (ele nu agrează și incită privirea, simțurile, instinctele!) și abia "se țin pe picioare", nedispunând de spoturile publicitare care susțin celelalte tipuri de publicații.

Și pentru că veni vorba de această dominantă a "societății informaționale" (respectiv, comerciale și de consum fără limite): PUBLICITATEA-RECLAMA, care se bazează pe principiile reflexului condiționat pavlovian, nu putem să nu observăm și aici invazia "liber consimțită" și acceptată a modelelor și produselor străine, prezentate în imagini și cu texte de o stupiditate și monotonie incalificabile.

Asaltați din toate părțile, pândiți din toate unghiurile de "insoțitorul" privilegiat al "societății informaționale" - PUBLICITATEA nu numai comercială, dar și politică-, oamenii nici nu se mai întrebă ce a mai rămas din libertatea lor personală, din șansa de a nu fi manipulați, de a nu fi considerați decât **consumatori** de bunuri, servicii și produse mediatică, de preferință occidentală, decât **electorat** la 4-5 ani, decât plătitori de taxe și impozite?

Pentru că nu este rentabilă - ca publicitatea, sexul și violența - tema raporturilor societății cu Natura, deși de importanță majoră pentru prezervarea vieții și a însăși "societății de consum", ca și a viitoarei "societăți informaționale" - care în urma colapsului ecologic nu va mai avea **nici pe cine, nici despre ce informa** - ei bine, această temă majoră este subsidiară, marginală, ocazională în mass media. Iată încă un argument în favoarea unei atitudini CRITICE (nu de respingere de plano a rolului informației și mass media) față de impunerea conceptului de "societate informațională" ca SCOP al evoluției societății contemporane și nu ca MIJLOC de acces către o societate UMANĂ și UMANISTĂ, către o societate ECOLOGIC, SOCIOLOGIC ȘI PSIHologic ECHILIBRATĂ.

CONCLUZIE

În final vom spune: retorica abundentă generată de IMPERATIVUL marșului comandat spre societatea INFORMAȚIONALĂ - așa cum am menționat de la început, o retorică superficială și chiar iresponsabilă - face urgentă dezbateră temeinică, multidisciplinară a raporturilor dintre SCOPURI și MIJLOACE (tehnice, organizaționale-instituționale, legislative

etc.) în proiectarea și realizarea societății românești viitoare, a raporturilor firești dintre CONTINUITATE și DISCONTINUITATE în toate domeniile vieții noastre sociale, a raporturilor dintre valorile "matricei stilistice" a **spiritualității românești**, produs al unei istorii "naturale", și valorile, respectiv **nonvalorile** și chiar **anti-valorile**, unei societăți moderne ultratehnizate și ultrainformatizate.

Își păstrează deplină actualitate aprecierea lui **Ion Zamfirescu** potrivit căreia: "Este obligatoriu să părăsim atât ideea unei Europe văzute **exclusiv** de la Paris, Londra, Berlin, cât și tentativa de a răspunde acestei perspective cu una **exclusiv** răsăriteană. Trebuie să găsim punctul de vedere de unde realitatea să pară întregă. Găsirea unui asemenea punct de vedere realmente european, **purificat de orgoliul occidental-centrismului**, dar și de orice filosofie karamazovistă reprezintă pentru români un imperativ categoric" (Studiul: "Sinteză, echilibru, creativitate", 1982, pag. 219).

Noi am argumentat - într-un articol precedent din OPINIA NAȚIONALĂ - că însăși **denumierarea** de "societate INFORMAȚIONALĂ" - ca SCOP al devenirii sociale - **nu este adecvată**, întrucât informația și tehnicile care o servesc sunt doar MIJLOACE pentru edificarea unei societăți umane, umaniste, echilibrate economic, politic, ecologic, sociologic și moral.

Suntem deplin conștienți că poziția noastră poate fi cu grăbire interpretată și calificată drept "conservatoare" sau chiar "reacționară", opusă progresului social. Condescendent, ea poate fi socotită chiar o "luptă cu morile de vânt", deoarece procesul declanșat e avansat și cale de întoarcere nu există, iar atât presiunile cât și "tracțiunile" spre societatea zisă informațională (ultra-tehnizată, ultra-instituționalizată, ultra-politizată, ultra-militarizată, ultra-mediatizată) sunt atât de puternice încât orice discuție despre riscurile și laturile negative ale procesului e superfluă.

Când însă, nu peste multă vreme, oamenii vor constata "pe propria piele" efectele manipulatorii și despersonalizante al unei societăți care **zeifică** "INFORMAȚIA", o transformă din MIJLOC de elevare și autentificare a naturii și condiției umane într-un SCOP și VALOARE ÎN SINE - atunci, probabil tardiv ca și în alte cazuri, se vor valida rezervele noastre critice față de "minunile" societății informaționale, "minuni" cu adevărat alienante.

REVISTA

OPINIA
națională

Tiparul executat de
DRAGO PRINT GRUP
Tipografia F.E.D.

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Mariana IONIȚĂ

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3600 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația „România de Măine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B. Abonamente se pot face și prin oficiile poștale din întreaga țară.

Revista „OPINIA NAȚIONALĂ” se află înscrisă în Catalogul de presă „RODIPET” la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „RODIPET” S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, Sect. 1, București - România

